

شناسایی و اولویت بندی مولفه های تربیت مهدوی بر اساس اندیشه های مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

سید محمد قلمکاریان¹

عذرا جهان پناه²

چکیده: تربیت از مفاهیم اساسی و ضروری در زندگی انسانها بوده و در همه شئون زندگی انسان، اعم از جنبه های فردی و جنبه های اجتماعی نقش مستقیم دارد. مکاتب فکری، جوامع و نظام های مختلف سیاسی و عقیدتی بر اساس تعابیر و برداشت های متفاوت از مقوله تربیت، در برنامه ریزی کلان برای اداره امور جامعه نقش و اهمیت متفاوتی به تربیت انسانها قائل گردیده اند. اعتقاد به مهدویت و ظهور منجی موعود و مصلح زمان به عنوان غایت و نهایت زندگی بشر، در مکتب تشیع اهمیت ویژه ای دارد. بر این اساس تحقق جامعه مهدوی از آرمان ها و اولویت های مذهب شیعه بوده و تربیت مهدوی به عنوان یکی از پیش شرط ها و ضروریات نیل به جامعه مهدوی و بستر ساز ظهور امام موعود (عج) محسوب می گردد. در این مقاله ابتدا از طریق مطالعه کتابخانه ای و اسنادی تربیت مهدوی مفهوم پردازی گردیده و در ادامه از طریق جستجو در بیانات مقام معظم رهبری مدظله العالی تلاش شده است از طریق واکاوی دیدگاه های معظم له در خصوص تربیت مهدوی، مولفه های تربیت مهدوی از نظر ایشان احصاء گردیده و از طریق تحلیل محتوای کمی نسبت به اولویت بندی این مولفه ها اقدام نمود.

واژگان کلیدی: تربیت، تربیت مهدوی، مقام معظم رهبری، جامعه مهدوی

طرح مساله:

تربیت و رسیدن به کمال مطلوب همواره از ضروریات و اولویت های اساسی در زندگی انسان ها بوده و بر این اساس مکاتب فکری و فلسفی مختلف در جهان، الگوهای متفاوتی از تربیت ارائه داده اند که این الگوها عمدتاً بر ارزشها و دیدگاه ها و نگرش های آن جامعه نسبت به تربیت و خصوصاً ماهیت وجودی انسان استوار می باشد. مکاتب فلسفی غربی بر اساس برداشتی که از خلقت انسانها و هدف آفرینش دارند الگوها و فرآیندهایی را برای تربیت انسان تعریف می نمایند که هدف غایی آنها معمولاً تأمین نیازهای اساسی مادی و رسیدن به کمال جسمانی و بهره گیری حداکثری از لذتهای دنیوی می باشد. مکتب تشیع با نگاهی جامع نگر نسبت به ماهیت و فلسفه آفرینش انسان، رسالت و هدف غایی انسانها را برپایی جامعه عدالت محور مبتنی بر ارزشهای والای انسانی دانسته و بر این اساس الگوی جامعه مهدوی را به عنوان یک الگوی نمونه که ضامن سعادت مندی بشریت می باشد معرفی نموده و امیدوار به تحقق حکومت جهانی مهدوی در آینده پیش روی بشریت می باشد. اعتقاد به مهدویت و ظهور منجی موعود و مصلح زمان به عنوان غایت و نهایت زندگی بشر، در مکتب تشیع اهمیت ویژه ای دارد و به لحاظ ریشه داشتن در مبانی اعتقادی و عملی شیعیان، دارای نقشی مهم در همه ابعاد زندگی آنهاست و به جرأت بیشترین تجربه های معنوی، عرفانی و اخلاقی در تاریخ شیعه، مرهون فرهنگ مهدوی و فرهنگ حسینی است. (صمدی، 1385، ص 66 و 7)

¹ - (نویسنده مسئول) دکترای فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، استادیار رشته علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور اصفهان
ghalamkarian@pnu.ac.ir

² - وزارت آموزش و پرورش، دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، دانشگاه پیام نور اصفهان - واحد خوراسگان
ozrajahanpanah@gmail.com

بی‌گمان تحقق این آرمان در گرو زمینه سازی و فراهم نمودن بسترهای لازم در تمامی زمینه ها می باشد. از آن جایی که ایجاد حکومت جهانی مهدوی در وهله اول نیازمند تربیت و پرورش نسل مهدوی و منطبق با آرمان های جامعه مهدوی می باشد بنابراین ضروری است در راستای تدبیر اقدامات تربیتی و راهبردهای مهندسی فرهنگی برای زمینه سازی ظهور، متولیان فرهنگ و اندیشه اجتماع، فعالیت های فرهنگی را هماهنگ با آرمان ظهور و در راستای تسهیل و تعجیل ظهور امام (عج) تنظیم نموده و قوانین و برنامه هایی را در این جهت گیری تدوین کنند و راهکارهای عملی کردن آن را نیز اندیشیده و پیشنهاد دهند. (حائری پور، 1389، 23 ص 14)

برآیند سیاست گذاری ها، برنامه ریزی ها و همه اقدام های خرد و کلان تربیتی در نظام آموزش و پرورش، تربیت فراگیرانی به عنوان خروجی نهاد تعلیم و تربیت و تحویل آن ها به جامعه است. بنابراین چنان چه رویکرد آموزش و پرورش به آموزه مهدویت و انتظار در هدف گذاری ها و برنامه ریزی های آموزشی و درسی، رویکردی مبتنی بر تربیت مهدوی و ایجاد جامعه زمینه ساز نباشد و نیز در جامعه اسلامی نسبت به سرمایه گذاری در این مقوله کوتاهی شود، نمودهای مهدی باوری و مهدی یآوری و آموزه های انتظار و مهدویت در زندگی فردی و اجتماعی آحاد جامعه کمتر نمایان خواهد شد.

از آن جا که تعیین و تدوین راهبردهای عملی تربیت جامعه مهدوی در ابتدا نیازمند تعریف و تعیین دقیق مولفه ها و شاخص های تربیت مهدوی است بر این اساس ضروری است پیش از هر اقدام عملی نسبت به شناسایی وجوه و مولفه های این تربیت پرداخته شود. از طرفی دیگر با توجه به این که فلسفه مکتب شیعه بر این باور است که در زمان غیبت امام عصر (ع) مدیریت و حکومت جامعه شیعی بر عهده ولی فقیه واجد شرایط می باشد که یکی از رسالت های وی مهیا نمودن بستر فرهنگی، اجتماعی و تربیتی جامعه برای ظهور امام عصر و تحقق جامعه آرمانی مهدوی می باشد بر این اساس ضروری است تعاریف، تعابیر و برداشت های ارائه شده از تربیت مهدوی با دیدگاه های ولی فقیه جامعه اسلامی (مقام معظم رهبری) انطباق داده شده و نقطه نظرات ایشان در خصوص الزامات تربیت مهدوی احصاء و در راستای تدوین راهبردهای تحقق جامعه مهدوی مورد بهره برداری قرار گیرد.

مفهوم شناسی تربیت مهدوی

برای واژه تربیت معانی متفاوتی از سوی متفکران اسلامی و غربی حوزه تعلیم و تربیت ارائه شده است. که هر کدام از این تعابیر و تعاریف برگرفته از مکتب و فلسفه فکری خاص و در مقاطع زمانی مختلف تفاوت هایی با یکدیگر دارد. به طور کلی تربیت از ریشه «رب» و از نظر لغوی به معنای نمو دادن و ریشه دادن است. (میرهادی، 1372، 79 ص 31) و همچنین به معنای تربیت کردن تا رسیدن به رشد بکار می رود و به همین معنا در قرآن کریم ربّ کل شیئی آمده است.

1 - قُلْ أَعْرِضْ لِلَّهِ إِنِّي رِبَّاءٌ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ، (آیه 164 سوره انعام) 2 - أَلله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (آیه 26 سوره نمل) 3 - قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ (آیه 16 سوره رعد)

راغب در مفردات می گوید (ربّ) در اصل به معنای تربیت است و بر فاعل به طور استعاره گفته می شود. ربّ بر خداوند بطور مطلق و بر غیر خداوند «مقیّد» بکار می رود. (مهدی زاده، 1381، 59 ص 6)

هبل در تعریف تربیت عنوان می دارد: «تربیت کامل آن است که سلامتی بدن و قوّت جسمی شاگرد را حفظ می کند و به او امکان تسلط بر قوای عقلی و جسمی خود را میدهد، رشد قوه ی ادراک او را سرعت میبخشد، تیز هوشی و سریع حکم کردن و دقیق بودن را در او بوجود می آورد، و او را در جهتی هدایت میکند که شئور و فهم روشنی داشته باشد تناسب به انجام واجبات به ندای وجدانی و درونی خود گوش فرا دهد» (کهندل و دیگران، 1394، 22 ص 34) و با این تعریف رشد قوای عقلی و جسمی را لازمه تربیت کامل می داند.

از نظر افلاطون: «تربیت یعنی آنچه را که از کمال و جمال ممکن است در اختیار روح و جسم قرار دادن.» (کبیر، 1384، 3، ص 21) و بنابر دیدگاه فارابی، هدف از تعلیم و تربیت «ایجاد اعتدال در قوای شهویه، غضبیه و انقیاد آنها نسبت به عقل است» وی سعادت دنیوی را مقدمه سعادت آخروی می داند و نقطه اوج آمال و کمال نهایی را عرفان حق وصول به حق معرفی می کند.

از نگاه امیل دورکیم، تربیت آن کارکردی است که در طی آن نسل بالغ، رسیده و تربیت یافته، بر نسلی که هنوز برای زندگی به اندازه کافی پختگی نیافته است، اثر می گذارد و هدف از آن، برانگیختن و گسترش حالات جسمی، عقلی و اخلاقی متربی است. (رفیعی، 1388، 2، ص 19)

ویلیام جیمز «تربیت را صنعتی ظریف می شمارد که انسان را توانا می سازد با بهره گیری از اندیشه خود، اشیاء خارجی را بنا بر خواست، نیاز و هدف های علمی خویش به دست آورد و به گونه دلخواه در آنها تصرف کند.» بنابراین در این تعریف نیز تنها به بعد عقلی تربیت اشاره می شود. (هاشمی، 1388، 59، ص 25)

هربارت نیز در تعریف تربیت به ابعاد جسمی و روحی انسان توجه داشته و «تربیت را مقوله ای می داند که در پی مراقبت از متربی و تعلیم اوست، به گونه ای که صاحب هنر، مهارت، فضیلت و تقوا شود تا از راه این آموزش ها به کمال، که همانا اعتدال و هماهنگی جسم و جان است، دست یابد.»

غزالی در تعریف تربیت متربی، اخلاق را که برگرفته از روح و عقل است محور قرار داده و بیان می دارد: «پیری باید که او را راهنمایی کند و تربیت کند و اخلاق بد از وی ستاند و به در اندازد و اخلاق نیکو به جای آن نهد و معنای تربیت این است.» (موسوی، 1400)

محمد رشید رضا، تربیت را رشد نیروهایی می خواند که در خور پیشرفت و تعالی اند و ریشه در سرشت آدمی دارند. از دید او این رشد از دو راهکار سلبی و ایجابی به دست می آید؛ راهکار سلبی، برداشتن موانع رشد استعدادها و از میان بردن آنچه نیروهای گوهترین آدمی را از اعتدال باز می دارد. و راهکار ایجابی به معنای افزایش، رشد دادن و پرورش جسم و جان از راه تغذیه سالم و آموزش علم و دانش.

از دیدگاه شهید مطهری، نظام تعلیم و تربیت اسلامی بر پرورش انسان مقرب الهی مبتنی است. از دید ایشان، تعلیم و تربیت اهدافی شامل پرورش نیروی تفکر، پرورش حس مسئولیت اجتماعی، پرورش نیروی ایمان و تعبد، پرورش حس زیباگرایی، پرورش نیروی اراده و اختیار و پرورش جسم دارد. (صالحی و دیگران؛ 1393، 12، ص 27)

کلمه مهدویت به لحاظ واژه شناسی، از ریشه «هدی» گرفته شده و مصدر جعلی مهدی (اسم مفعول) به معنای «هدایت شده» است (حسینی دشتی، 1385، 32، ص 14) اصطلاح «مهدویت» به مکتبهای اطلاق میشود که شاخصه اصلی آن، اعتقاد به دوره آخرالزمان و انتظار ظهور منجی و نجات دهنده خاصی به نام امام مهدی علیه السلام است.

در اندیشه های شیعه مهدویت بر محوریت توحید، امامت و عدالت قرار دارد. مهدویت در شیعه زیرساز نظام اندیشه سیاسی و عقیدتی است که توسط پیامبر (ص) برای بشریت به ارمغان گذاشته شده و اجرای کامل آن به ظهور خاتم اوصیاء حضرت مهدی (ع) واگذار شده است. از این رو فلسفه ظهور حضرت مهدی (ع) این است که وی که پیرو حرکت انبیاء است انسان را به مقام خلافت الهی برساند و جامعه جهانی مهدوی که بدنبال برقراری قسط و عدالت جهانی است را موجب شود (صمدی؛ 1385، همان، ص 8). یکی از رسالت های تربیتی خانواده های مهدوی تربیت نسلی است که از نظر علمی و عملی برای یآوری و اجرای دستورات امام زمان (عج) آماده و مهیا باشد (مهدی نیلی پور، بی تا، ص 3)

یکی از رسالتهای تربیتی خانواده های مهدوی تربیت نسلی است که از نظر علمی و عملی آماده و مهیا برای کمک و یاری امام زمان عج است. خانه های نورانی به نور ولایت و امامت، کانون

تربیت سربازان و یاورانی برای امام زمان می باشد که تربیت دینی چنین سربازانی بر اساس قرآن، عشق پیامبر(ص) و اهل بیت او می باشد. (حمید و دیگران؛ 1401، 47 ص 17)

یکی از ویژگیهای تربیتی انسان منتظر، این است که به آیندهای با وقایع و ویژگیهای خاص میانیدشد. (قاسم نژاد، لك زایی، 1391، 33 ص 42)

تربیت مهدوی در مفهوم خاص آن مجموعه اقدامات و تدابیر سنجیده و منظم فرهنگی برای پرورش و تقویت ایمان و باورهای مهدوی در فراگیران است. برای رسیدن به این هدف رسالت نظام تعلیم و تربیت در جهت تحقق تربیت مهدوی در دو حیطه تبیین و ترویج مطرح می باشد. (صمدی؛ همان، ص 9)

انسان منتظر باید آمادگی کارگزاری حکومت جهانی را داشته باشد. امام زمان عجل اهلل تعالی فرجه الشریف به نیرو و انسانی نیاز دارد که بتواند با پدیدهها و شرایط گوناگون، رو به رو شود. این امر که افراد، در دوران غیبت، قابلیتها و تخصصهای خود را گسترش ندهند، با مفهوم انتظار که آماده کردن خود برای آن، و کوشش و خودسازی برای آمدن آن می باشد، تطابق ندارد. (قاسم نژاد، لك زایی، همان، ص 44)

حمید و همکاران در مقاله ای تحت عنوان انحاء تربیت مهدوی فرزندان در سبک زندگی اسلامی شاخص های نسل منتظر را از دیدگاه امام رضا(ع) موارد زیر بر می شمارد:

توجه به آینده و ایمان به آن 2- آمادگی ظهور 3- تفکر جهانی 4- زیستن با یاد امام زمان 5- خدامحوری 6- دین محوری 7- عدالت خواهی

مهدی باوری و مهدی یآوری دو شاخصه اصلی نسلی است که باید زمینه ساز حکومت مهدوی باشد. (زاهدی و دیگران؛ 1400، 28 ص 33)

مهدویت تربیت از دو جهت ارتباطی نزدیک و پیوندی عمیق باهم دارند. از یک سو، تربیت صحیح، زمینه ساز ظهور حضرت مهدی است که می توان با پرورش نیروهای مخلص و متعهد به مهدویت، زمینه قیام آن حضرت را فراهم کرد. از طرفی در یک جامعه مهدوت مهدوی فرزندی رشد یافته و تربیت می شوند که دارای فضایل اخلاقی می باشند و از هر گونه انحراف به دور می باشند. (زاهدی و دیگران؛ همان، ص 35)

روش تحقیق:

تحقیق حاضر از نظر مکاتب روشی در حوزه مکاتب تفسیری می باشد و با توجه به پارادایم گزینش و مطالعات اکتشافی انجام شده رویکرد تحقیق حاضر از نوع آمیخته می باشد. نوع مساله تحقیق حاضر از نوع توصیفی می باشد.

این تحقیق از نوع تحقیقات توسعه ای می باشد. از نظر روش شناسی تحقیق جزء تحقیقات و مطالعات تحلیل محتوا به شمار می رود. روش گردآوری اطلاعات تحقیق روش کتابخانه ای یا اسنادی و از طریق مراجعه به بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بوده است.

در این پژوهش ابتدا با مراجعه به پیشینه تحقیق، مقوله تربیت و همچنین تربیت مهدوی، مفهوم پردازی گردید. در ادامه از طریق مراجعه به وبسایت مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و کتب موجود، بیانات معظم له در خصوص تربیت مهدوی به روش کیفی واکاوی و مفاهیم و مضامین مرتبط با تربیت مهدوی استخراج گردید. در گام بعدی، با اتکا به روش تحلیل محتوای کمی، به منظور اولویت بندی مولفه های مورد تاکید ایشان، مقولات و مولفه های با فراوانی بیشتر به ترتیب اولویت دسته بندی گردیدند.

تربیت مهدوی در اندیشه های مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

با توجه به این که بر اساس تفکر شیعه، زمامداری و هدایت جامعه اسلامی در زمان غیبت امام عصر(ع) بر عهده ولی خامنه ای) در خصوص تربیت مهدوی می تواند چراغ راهی برای تحقق جامعه مهدوی مورد انتظار مکتب تشیع باشد.

بنابراین در این بخش تلاش شده است با مراجعه به بیانات و فرمایشات معظم له، مولفه های تربیت مهدوی بر اساس اندیشه های ایشان استخراج گردد تا به عنوان راهکارهای عملی تربیت مهدوی مورد بهره برداری و برنامه ریزی متولیان امر تعلیم و تربیت در جامعه قرار گیرد.

سخنرانی تلویزیونی به مناسبت ولادت حضرت امام زمان (عج) 21/1/1399

انتظار یعنی امید، انتظار یعنی اعتقاد به اینکه یک آینده ی قطعی ای وجود دارد؛ صرف نیاز نیست؛ انتظار، سازنده است، لذا در روایات ما، معارف ما، انتظار فرج جایگاه بسیار مهمی دارد. پس در انتظار فرج امید هست، تحرّک هست، اقدام وجود دارد که البتّه حالا در مورد انتظار فرج گفته شده است و مسلم است که انتظار فرج، یعنی انتظار فرج حضرت ولیّ عصر؛ این یک مصداق از انتظار فرج است. اینکه پیغمبر میفرماید: أَفْضَلُ أَعْمَالٍ أُمَّتِي إِنْتِظَارُ الْقَرَجِ، ناظر به همه ی مشکلاتی است که برای زندگی انسان پیش می آید؛ مشکلات گوناگونی در زندگی پیش می آید، انسان در مواجهه ی با این مشکلات نایستی مایوس بشود؛ باید انتظار فرج داشته باشد؛ باید بداند که فرج خواهد آمد. خود انتظار فرج، یک نوع فرج است.

خب، انتظار، به معنای نشستن و دست روی دست گذاشتن و چشم به در دوختن هم نیست؛ انتظار به معنای آماده شدن است، به معنای اقدام کردن است؛ به معنای این است که انسان احساس کند عاقبتی وجود دارد که میشود به آن دست یافت که برای رسیدن به آن عاقبت بایستی تلاش کند. ما که انتظار فرج داریم، انتظار ظهور حضرت بقیّة الله (ارواحنا فداه) را داریم، باید در این راه تلاش کنیم؛ باید تلاش کنیم در راه ایجاد جامعه ی مهدوی؛ هم خودسازی کنیم، هم به قدر توانمان، به قدر امکانمان، دگرسازی کنیم و بتوانیم محیط پیرامونی خود را به هر اندازه ای که در وسع و قدرت ما است، به جامعه ی مهدوی نزدیک کنیم که جامعه ی مهدوی، جامعه ی قسط است، جامعه ی معنویّت است، جامعه ی معرفت است، جامعه ی برادری و اخوّت است، جامعه ی علم است، جامعه ی عزّت است.

بیانات در مراسم بیست و ششمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه الله)

14/3/1394

بزرگترین خاصّیت این اعتقاد (مهدویت) در میان شیعیان، امیدآفرینی است. جامعه ی تشیّع فقط به برجستگی های تاریخ خود در گذشته متّکی نیست، چشم به آینده دارد. یک نفر معتقد به مسئله ی مهدویّت طبق اعتقاد تشیّع، در سخت ترین شرایط، دل (را) خالی از امید نمیداند و شعله ی امید همواره وجود دارد؛ میداند که این دوران تاریکی، این دوران ظلم، این دوران تسلّط ناحق و باطل قطعاً سپری خواهد شد.

بیانات در دیدار مسئولین و اقشار مختلف مردم 22/12/1368

ما که منتظر امام زمان هستیم، باید در جهتی که حکومت امام زمان (علیه الاف التحية و الثناء و عجل الله تعالی فرجه) تشکیل خواهد شد، زندگی امروز را در همان جهت بسازیم و بنا کنیم. البته، ما کوچکتر از آن هستیم که بتوانیم آن گونه بنایی را که اولیای الهی ساختند یا خواهند ساخت، بنا کنیم؛ اما باید در آن جهت تلاش و کار کنیم. مظهر عدل پروردگار، امام زمان (عج) است و میدانیم که بزرگترین خصوصیت امام زمان (علیه الصلاة والسلام) - که در دعاها و زیارات و روایات آمده است - عدالت میباشد: «بملاً الله به الارض قسطاً و عدلاً»

بیانات در دیدار مردم قم 30/11/1370

ما آن وقتی میتوانیم حقیقتاً منتظر به حساب بیایم که زمینه را آماده کنیم. برای ظهور مهدی موعود (ارواحنا فداه) زمینه باید آماده بشود؛ و آن عبارت از عمل کردن به احکام اسلامی و حاکمیت قرآن و اسلام است... اولین قدم برای حاکمیت اسلام و برای نزدیک شدن ملت های مسلمان به عهد ظهور مهدی موعود (ارواحنا فداه و عجل الله فرجه)، به وسیله ی ملت ایران برداشته شده است؛ و آن، ایجاد حاکمیت قرآن است.

بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد خجسته امام زمان (عج) 22/8/1379

شما مردم عزیز (بخصوص شما جوانها) هر چه که در صلاح خود، در معرفت و اخلاق و رفتار و کسب صلاحیتها در وجود خودتان بیشتر تلاش کنید این آینده را نزدیکتر خواهید کرد، اینها دست خود ماست اگر ما خودمان را به صلاح نزدیک کنیم، آن روز نزدیک خواهد شد همچنان که شهدای ما با فدا کردن جان خودشان آن روز را نزدیک کردند، آن نسلی که برای انقلاب آن فداکارها را کردند، با فداکاریهای خودشان آن آینده را نزدیکتر کردند هر چه ما کار خیر و اصلاح درونی خود و تلاش برای اصلاح جامعه انجام بدهیم آن عاقبت را دایما نزدیکتر می کنیم.

بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه‌ی شعبان در مصلا‌ی تهران 30/7/1381

انتظار به معنای این است که ما باید خود را برای سربازی امام زمان آماده کنیم ... سربازی منجی بزرگی که می‌خواهد با تمام مراکز قدرت و فساد بین‌المللی مبارزه کند، احتیاج به خودسازی و آگاهی و روشن‌بینی دارد... ما نباید فکر کنیم که چون امام زمان خواهد آمد و دنیا را پر از عدل و داد خواهد کرد، امروز وظیفه‌ای نداریم؛ نه، بعکس، ما امروز وظیفه داریم در آن جهت حرکت کنیم تا برای ظهور آن بزرگوار آماده شویم. اعتقاد به امام زمان به معنای گوشه‌گیری نیست... امروز اگر ما می‌بینیم در هر نقطه‌ی دنیا ظلم و بی‌عدالتی و تبعیض و زورگویی وجود دارد، اینها همان چیزهایی است که امام زمان برای مبارزه با آنها می‌آید. اگر ما سرباز امام زمانیم، باید خود را برای مبارزه با اینها آماده کنیم.

بزرگترین وظیفه‌ی منتظران امام زمان این است که از لحاظ معنوی و اخلاقی و عملی و پیوندهای دینی و اعتقادی و عاطفی با مؤمنین و همچنین برای پنجه درافکندن با زورگویان، خود را آماده کنند. کسانی که در دوران دفاع مقدس، سر از پا نشناخته در صفوف دفاع مقدس شرکت میکردند، منتظران حقیقی بودند. کسی که وقتی کشور اسلامی مورد تهدید دشمن است، آماده‌ی دفاع از ارزشها و میهن اسلامی و پرچم برافراشته‌ی اسلام است، میتواند ادعا کند که اگر امام زمان بیاید، پشت سر آن حضرت در میدانهای خطر قدم خواهد گذاشت. اما کسانی که در مقابل خطر، انحراف و چرب و شیرین دنیا خود را می‌بازند و زانوانشان سست میشود؛ کسانی که برای مطامع شخصی خود حاضر نیستند حرکتی که مطامع آنها را به خطر میاندازد، انجام دهند؛ اینها چگونه میتوانند منتظر امام زمان به حساب آیند؟ کسی که در انتظار آن مصلح بزرگ است، باید در خود زمینه‌های صلاح را آماده سازد و کاری کند که بتواند برای تحقق صلاح بایستد.

بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه‌ی شعبان 27/۰۵/1387

انتظار حرکت است؛ انتظار سکون نیست؛ انتظار رها کردن و نشستن برای اینکه کار به خودی خود صورت بگیرد، نیست. انتظار حرکت است. انتظار آمادگی است... انتظار فرج یعنی کمر بسته بودن، آماده بودن، خود را از همه جهت برای آن هدفی که امام زمان (علیه الصلاة والسلام) برای آن هدف قیام خواهد کرد، آماده کردن. آن انقلاب بزرگ تاریخی برای آن هدف انجام خواهد گرفت. و او عبارت است از ایجاد عدل و داد، زندگی انسانی، زندگی الهی، عبودیت خدا؛ این معنای انتظار فرج است.

بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه السلام) 20/2/1396

معتقدین به ظهور ولیّ عصر و وجود ولیّ عصر (ارواحنا فداه) هیچ‌گاه دچار ناامیدی و یأس نمیشوند، و میدانند که قطعاً این خورشید طلوع خواهد کرد و این تاریکی‌ها و این سیاهی‌ها را برطرف خواهد کرد.

انسان مؤمن و منتظر، آن کسی است که در حال «آماده باش» است. اگر امام شما که مأمور به ایجاد عدالت و استقرار عدالت در کل جهان است، امروز ظهور بکند، باید من و شما آماده باشیم. این «آماده باش» خیلی مهم است؛ انتظار به این معنا است. انتظار به معنای بی صبری کردن و پا به زمین کوبیدن و چرا دیر شد و چرا نشد و مانند اینها نیست، انتظار یعنی باید دائم در حال «آماده باش» باشید. این انتظار، مستلزم صلاح و عمل است؛ باید خودمان را اصلاح کنیم، باید اهل عمل به آن چیزی باشیم که دل آن بزرگوار را شاد میکند. اگر بخواهیم این جور عمل بکنیم و این صلاح و اصلاح را برای خودمان فراهم بکنیم، طبعاً نمیتوانیم به عمل فردی اکتفا کنیم. در محیط جامعه، در محیط کشور، در محیط جهانی هم وظایفی هست که باید انجام بدهیم؛ این وظایف چه هستند؟ این همان چیزی است که نیاز دارد به بصیرت، نیاز دارد به معرفت، نیاز دارد به نگرش جهانی، نیاز دارد به روشن بینی؛ این آن چیزی است که شما جوان عزیز فعال امروز به آن موظفید.

بیانات در دیدار اساتید و فارغ التحصیلان تخصصی مهدویت 18/4/1380

انتظار ایجاب میکند که انسان خود را به آن شکلی، به آن صورتی، به آن هیئت و خلقی نزدیک کند که در دوران مورد انتظار، آن خلق و آن شکل و آن هیئت متوقع است. این لازمی انتظار است. وقتی بناست در آن دوران منتظر عدل باشد، حق باشد، توحید باشد، اخلاص باشد، عبودیت خدا باشد - یک چنین دورانی قرار است باشد - ما که منتظر هستیم، باید خودمان را به این امور نزدیک کنیم، خودمان را با عدل آشنا کنیم، آماده ی عدل کنیم، آماده ی پذیرش حق کنیم. انتظار یک چنین حالتی را به وجود می آورد.

بیانات در دیدار با جوانان نخبه، 2/11/1382

راهی که برای انتفاع از آن بزرگوار (امام زمان) پیش پای ما گذاشته اند، راه تهذیب نفس است، راه مخصوصی نیست؛ همان راهی است که برای تکامل نفس، برای آدم خوب شدن، برای نورانی شدن دل انسان و انعکاس جلوه جمال الهی در آن جلوی پای انسان گذاشته اند. شما دل های پاک و صافی دارید؛ پاینده ها و دلبستگی هایتان کمتر است و خیلی راحت تر می توانید ارتباط برقرار کنید. این ارتباط برقرار کردن ها میسر و آسان خواهد شد. صفای نفس هم با همین عمل به واجبات، اجتناب از گناهان، آلوده نکردن خود، آلوده نشدن و مراقبت به دست می آید.

سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور 25/6/1370

ما باید نسل جوانی را حفظ کنیم که اگر جنگ بود، دفاع کند؛ اگر حادثه ای در داخل بود، حضور پیدا کند؛ آنجاکه نوبت علم و تربیت علمی و تحقیقی است، درس بخواند و خودش را بسازد؛ آنجایی که صحبت آینده است، خود را آماده کند.

بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم، 4/8/1389

جوان مسلمان ایرانی باید خود را آماده کند؛ خود را مجهز کند؛ در راه پیشرفت، به خدای متعال توکل کند؛ از خدا استمداد کند؛ با بصیرت پیش برود؛ در این صورت ساز و برگ متناسب را برای مواجهه با شیوه غلطی که در دنیا حاکم و رایج است، پیدا خواهد کرد و ان شاء الله به همه آرمانها و آرزوهایی که این انقلاب و اسلام ترسیم کرده است، خواهد رسید.

بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه شعبان در مصّلاي تهران، 3/7/1381

کسانی که در دوران دفاع مقدس، سر از پا نشناخته در صفوف دفاع مقدس شرکت میکردند، منتظران حقیقی بودند. کسی که وقتی کشور اسلامی مورد تهدید دشمن است، آماده دفاع از ارزشها، میهن اسلامی و پرچم برافراشته اسلام است، میتواند ادعا کند که اگر امام زمان بیاید، پشت سر آنحضرت در میدانهای خطر قدم خواهد گذاشت.

بیانات در دیدار با فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، 26/6/1376

در این دستگاه عظیم و در این سپاه مقدس که به تعبیر امام رضوان الله تعالی علیه لشکر امام زمان (عج) و لشکر اسلام است سعی کنید در تمام زوایا تقوا را زنده کنید؛ تقوا در عمل فردی، تقوا در عمل جمعی، تقوا در کاری، تقوا در سازمانی، تقوا در سیاسی آن جایی که جایش هست تقوا در عمل فردی خود، در رابطه با خدا، در رابطه با انسانها، در رابطه با بیت المال و در رابطه با کار.

سخنرانی مقام معظم رهبری 9/11/1372

شیعیان و پیروان آن حضرت، باید کسب آمادگی معنوی، روحی و ایمانی را جزو وظایف خود بدانند و سرمایه عظیم امید، ایمان و نورانیت را در خود ایجاد کنند تا در حرکت جهانی امام زمان (عج) در ردیف نزدیکان (خواص)، یاران و همکاران آن حضرت قرار گیرند.

بیانات مقام معظم رهبری 9/7/1383

اگر ما عقیده داریم که حضرت بقیه الله ارواحنا فداه امروز آن فرد زنده در زمان ماست، پس باید خود را از لحاظ عمل، اخلاق و رفتار نزدیک کنیم به آن چیزی که این بزرگوار می خواهد؛ یعنی معرفت عمیق تر و رفتار منطبق تر و صحیح تر

بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران 9/7/1378

آن چه از مدیران فرهنگی کشور توقع می شود این است، من انتظار دارم فضای کشور از لحاظ فرهنگی طوری نباشد که کسی این گستاخی و یا این غفلت را نسبت به امام زمان (عج) مرتکب شود.

بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی 4/12/1377

ما وقتی میگوییم منتظر امام زمان هستیم، بیشترین خصوصیتی که برای امام زمان ذکر میکنیم، این است که «یملأ الله به الارض قسطاً و عدلاً»؛ نمی گوییم: «یملأ الله دیناً و صلاه و صوماً». با اینکه آنهم هست و قسط و عدل در چارچوب دین، بهترین و بیشترین تحقق را پیدا میکند، لیکن معلوم می شود که این عدل، یک مصرع بلند در خواسته های انسان است و اگر این روشی که الآن بعضی ها غافلانه دنبال میکنند و آن، الگو گرفتن از زندگی غربی است، رواج پیدا کند، روز به روز این حالت بدتر خواهد شد. علاج این است که ما خودمان را از دنباله روی فرهنگ غربی در زمینه مسایل اقتصاد کاملاً خلاص کنیم و نجات ببخشیم.

سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم قم، در سالروز میلاد حضرت مهدی (عج) 30/11/1370

برای ظهور مهدی موعود ارواحنا فداه زمینه باید آماده بشود؛ و آن عبارت از عمل کردن به احکام اسلامی و حاکمیت قرآن و اسلام است. همان طور که عرض کردم، فرموده اند: «والله صّن لّتمح» و «والله لتغرین»؛ این تمحیص و این امتحان بزرگ که مریدان و شیعیان و لیعصر ارواحنا فداه با آن مواجه هستند، همان امتحان تلاش برای حاکمیت اسلام است. برای حاکمیت اسلام باید کوشش کنید.

بیانات در دیدار با جمعی از مسئولان و خانواده های معظم شهدا، در سالروز ولادت امام زمان (عج) 22/12/1368

مظهر عدل پروردگار، امام زمان (عج) است و میدانیم که بزرگترین خصوصیت امام زمان (ع) که در دعاها، زیارات و روایات آمده است عدالت میباشد: «یملأ الله به الارض قسطاً و عدلاً». ما باید امروز جامعه را جامعه عدالت بکنیم. در بنای یک جامعه، عدالت از همه چیز مهمتر است. عدالت، به معنای عدم تبعیض در حقوق، حدود و احکام است. عدالت؛ یعنی کمک به مردم محروم و ضعیف. عدالت، یعنی اینکه برنامه ها و حرکت کلی کشور، در جهت تأمین زندگی مستضعفان باشد. عدالت، به معنای این است که کسانی که در زیر سایه

سنگین ظام طاغوتی، از حقوق خود محروم ماندند، به حقوقشان برسند. عدالت؛ یعنی اینکه عده خاصی برای خودشان حق ویژه ای قایل نباشند. عدالت؛ یعنی اینکه حقوق انسانی، اجتماعی و عمومی و حدود الهی، یکسان بر مردم اجرا شود. اگر جلوی کسانی که با تکیه بر فریب و زور و یا بر اساس کارهای ناصحیح و مبتنی بر عقلهای منحرف از معنویت، توانستند به چیزهایی که حق آنها نبوده است، دست پیدا کنند، گرفته شود تا فرصتی برای ادامه کار خود پیدا نکنند. البته، کمک به مظلومان و محرومان، شامل کمکهای فردی هم میشود، عدالت به این است که کمک نظام و تشکیلات و حرکت آن، در جهت کمک به مستضعفان باشد. ما اگر در این جهت، زندگی خود را پیش بردیم و حرکت کردیم، مطمئناً خدای متعال کمک خواهد کرد و قدرتهای مادی نخواهند توانست با این ترفندها و فریبهها، ملت ما را از راه پرافتخار خود منصرف کنند و مقاومتش را بگیرند. انشاءالله روزه روز مقاومت مردم بیشتر خواهد شد.

یافته های تحقیق

پس از تحلیل محتوای بیانات معظم له، دسته بندی آن در قالب 62 مولفه تربیتی صورت گرفت و ابعاد تربیتی بیانات بر اساس ساحت های تربیتی اشاره شده در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (به عنوان یک سند رسمی جمهوری اسلامی ایران در حوزه تربیت) استخراج گردید. از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد تاکید مقام معظم رهبری، تعداد 30 مولفه در بعد یا ساحت تربیت دینی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 1 : مولفه های تربیت دینی

مولفه	بعد
امیدوار بودن و انتظار فرج	تربیت دینی
آمادگی ظهور	
خودسازی	
تربیت افراد و فراهم نمودن محیط	
ایجاد جامعه معنوی	
افزایش شناخت در جامعه	
امید به آینده و ظهور حضرت قائم	
عمل کردن به احکام اسلامی	
حاکمیت اسلام و قرآن	
افزایش معرفت و شناخت	
رفتار و کردار اسلامی	
خودسازی	
روشن بینی و بصیرت	
تقویت معنوی	
آمادگی همه جانبه برای ظهور	
آمادگی برای ظهور	
بصیرت و روشن بینی	
معرفت و شناخت	
اخلاص	
توحید و یکتاپرستی	
عبودیت و بندگی	
تهذیب نفس	
عمل به واجبات	
اجتناب از گناهان	
مراقبت و پرهیز از آلودگیها	
بصیرت	
تقوای کاری	

کسب آمادگی معنوی	
کسب آمادگی روحی	
معرفت عمیق	

از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد اشاره مقام معظم رهبری تعداد 13 مولفه در بعد یا ساحت تربیت اجتماعی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 2: مولفه های تربیت اجتماعی

مولفه	بعد
عدالت محوری جامعه	تربیت اجتماعی
برادری و اتحاد در جامعه	
عزت و سربلندی جامعه	
عدالت محوری	
اصلاح جامعه	
تقویت پیوندهای اعتقادی با مومنین	
عدالت محوری	
تقوای سازمانی	
عدالت محوری	
عدالت محوری	
توجه به مستضعفان	
پرهیز از تبعیض	
برابری حقوقی و اجتماعی	

از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد اشاره مقام معظم رهبری تعداد 7 مولفه در بعد یا ساحت تربیت اخلاقی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 3: مولفه های تربیت اخلاقی

مولفه	بعد
توسعه اخلاق فردی	تربیت اخلاقی
کسب صلاحیت های انسانی	
اصلاح درونی	
تربیت اخلاقی	
اصلاح فردی	
آمادگی	
اخلاق و رفتار منطبق با امام زمان(عج)	

از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد اشاره مقام معظم رهبری تعداد 6 مولفه در بعد یا ساحت تربیت سیاسی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 4 : مولفه های تربیت سیاسی

مولفه	بعد
آمادگی مبارزه با ظلم	تربیت سیاسی
تقوای سیاسی	
دفاع از ارزشها و مبهن اسلامی	
نگرش جهانی	
روحیه دفاع	

حضور در صحنه ها	
-----------------	--

از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد اشاره مقام معظم رهبری تعداد 4 مولفه در بعد یا ساحت تربیت علمی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 5: مولفه های تربیت علمی

مولفه	بعد
توسعه علم نافع	تربیت علمی
ارتقای آگاهی	
روحیه علمی و پژوهشی	
پیشرفت فردی	

از تعداد 62 مولفه تربیت مهدوی مورد اشاره مقام معظم رهبری تعداد 2 مولفه در بعد یا ساحت تربیت فرهنگی دسته بندی گردیدند.

جدول شماره 6: مولفه های تربیت فرهنگی

مولفه	بعد
مهیا نمودن فضای فرهنگی جامعه	تربیت فرهنگی
دوری از فرهنگ غربی	

اولویت بندی مولفه های تربیت مهدوی

جدول شماره 7: اولویت بندی مولفه های تربیت مهدوی

جامعه (۱۰ بار)	اولویت اول
آمادگی (۷ بار)	اولویت دوم
خودسازی، اصلاح درونی و تهذیب نفس (۵ بار) عدل و عدالت (۵ بار)	اولویت سوم
معرفت و شناخت (۴ بار)	اولویت چهارم
انتظار فرج (۳ بار)، بصیرت و روشن بینی (۳ بار)، توسعه علمی و پیشرفت (۳ بار)، معنویت (۳ بار)، تقوا (۳ بار)، اخلاق (۳ بار)	اولویت پنجم
دفاع (۲ بار)، فرهنگ (۲ بار)	اولویت ششم

در راستای اولویت بندی و تعیین موارد و مولفه های با اهمیت و تاکید بیشتر، بیانات معظم له از نظر کمی مورد بررسی قرار گرفت و کلمات پرکاربرد به ترتیب تعداد تکرار اولویت بندی گردید. که نتایج زیر احصاء گردید:

اولویت اول کلمات پرتکرار به واژه « جامعه » اختصاص دارد و دلالت بر تربیت جامعه مهدوی و مهیا نمودن بستر جامعه برای تربیت مهدوی می باشد.

اولویت دوم کلمات پرتکرار به واژه « آمادگی » اختصاص دارد و به معنای آمادگی همه جانبه منتظران برای ظهور اعم از آمادگی روحی، معنوی، علمی و ... می باشد.

اولویت سوم کلمات پرتکرار به دو مقوله « عدل و عدالت » و « خودسازی و اصلاح درونی » اختصاص دارد که دارای فراوانی یکسان در بیانات معظم له می باشند. که مورد اولی به معنای ایجاد جامعه مهدوی بر پایه عدالت و برابری و دادگستری در جامعه می باشد و مورد دوم از وظایف فردی منتظران ظهور می باشد.

اولویت چهارم کلمات پرتکرار به واژه « معرفت و شناخت » اختصاص دارد که به معنای کسب و تحصیل شناخت و آگاهی و معرفت نسبت به امام زمان (عج) و فلسفه ظهور و شرایط استقرار جامعه مهدوی می باشد.

اولویت پنجم از کلمات پرتکرار به واژه های « انتظار فرج » ، « بصیرت و روشن بینی » ، « توسعه علمی » ، « معنویت » ، « تقوا » و « اخلاق » می باشد که همگی از نظر فراوانی دارای یک درجه از اهمیت هستند.

اولویت ششم از کلمات پرتکرار به دو واژه « دفاع » و « فرهنگ » اختصاص دارد که اولی دلالت بر این دارد که فرد منتظر باید همواره آمادگی دفاع از کیان جامعه و امت مهدوی و ارزش های اسلامی را داشته باشد. و مورد دوم که از وظایف جامعه مهدوی می باشد به معنای زمینه سازی بستر فرهنگی جامعه برای ظهور می باشد.

سایر واژه های بکار رفته در بیانات معظم له، یک بار استفاده شده و بر این اساس از نظر اهمیت در اولویت مساوی قرار می گیرند.

نتیجه گیری:

رهنمودهای معظم له در خصوص ایجاد شرایط مطلوب برای ظهور حضرت ولی عصر (عج) در دو حوزه فردی و اجتماعی ارائه شده است. ایشان برخی از وظایف و آمادگی ها از جمله اصلاح درونی، تهذیب نفس، توسعه اخلاق فردی، و از همه مهمتر امید به آینده و انتظار فرج را متوجه فرد می داند. در عین حال برخی از تمهیدات جهت بستر سازی جامعه مهدوی را بر عهده زمامداران و مسئولان جامعه اسلامی بر می شمارد. ایشان در تحقق جامعه مهدوی بیشترین نقش را برای جامعه نسبت به فرد قائل هستند. و بر این باور هستند که پیش از هر چیز بایستی بستر جامعه در تمامی زمینه ها برای ظهور امام عصر (عج) مهیا گردد. همچنین مهمترین وظیفه منتظران واقعی ظهور، از نظر ایشان ایجاد آمادگی همه جانبه اعم از آمادگی روحی، معنوی، معرفتی در خود برای زمان ظهور می باشد. تاکید مکرر بر واژه « عدل و عدالت » در بیانات ایشان دلالت بر تاکید ویژه ایشان بر لزوم بسط عدالت و عدل محوری در جامعه مطلوب اسلامی به عنوان یکی از پیش شرط های تحقق جامعه مهدوی دارد. مقام معظم رهبری در کنار برشمردن وظایف و رسالت های اجتماعی جامعه مهدوی، با بیان عباراتی از قبیل «خودسازی» ، «اصلاح درونی» ، «تهذیب نفس» ، «امید به آینده و انتظار فرج» ، «بصیرت و روشن بینی» ، «داشتن تقوا» ، «ارتقای معنویت و اخلاق اسلامی» به تبیین وظایف و رسالت های منتظران ظهور آن حضرت پرداخته اند. از دیگر موضوعات پرتکرار در بیانات معظم له موضوع دفاع از کیان و ارزش های جامعه اسلامی در مقابل زورگویان و همچنین توجه به فرهنگ به عنوان یکی از مقولات بستر ساز جامعه مهدوی می باشد.

منابع و مواخذ:

کتاب:

قرآن کریم، ترجمه حسین انصاریان، آیین دانش، قم، 1388
دورکیم، امیل، تربیت و جامعه‌شناسی، ترجمه علیمحمد کاردان، انتشارات: دانشگاه تهران، چاپ: اول ۱۳۷۶
رفیعی، بهروز؛ آراء دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن، چاپ دوم، بی‌جا، مؤسسه چاپ سبحان، 1388.
شریف قرشی، باقر، نظام تربیتی اسلام، اداره کل تبلیغات و انتشارات وزارت ارشاد، تهران، 1362
غزالی، ابوحامد محمد؛ احیاءالعلوم، مصر، مکتبه مصطفی البابی الحلبی، 1358ق
ملایی، حسن، 1396، ما منتظریم؛ خورشید مهدویت در منظومه فکری امام خامنه ای، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)
نیلی پور مهدی، تربیت نسل مهدوی. چاپ سوم، اصفهان، مرکز نشر دارالعرفان، بی تا

مقالات:

حائری پور، محمدمهدی، شاخص های فرهنگی جامعه زمینه ساز ظهور، مجموعه مقالات ششمین همایش بین المللی دکتربین مهدویت(ج2)، قم، مؤسسه آینده روشن، 1389
حمید، زینب، کریمی نیا، محمدمهدی، انصاری مقدم، مجتبی، انحاء تربیت مهدوی فرزندان در سبک زندگی اسلامی، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال پنجم، شماره 47، اردیبهشت 1401
زاهدی، مریم، کریمی نیا، محمدمهدی، انصاری مقدم، مجتبی، مطالعه تاثیر تربیت ولایی در تحقق جامعه مهدوی، مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، سال سوم، شماره 28، آبان 1400
صمدی، معصومه، مهدویت، رسالت نظام تعلیم و تربیت در شکل دهی جامعه مهدوی، مجله مصباح، ش 66، 1385
عسکری، سلیمانی، امیری، تقابل حکومت اسلامی و سکولار، فصلنامه علمی و پژوهشی علوم سیاسی، 1384، شماره 32
قاسم نژاد، زهرا، لک زایی، صغری، امام رضا و تربیت نسل منتظر، مجله انتظار موعود (ویژه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شماره 33، 1391
کبیر، یحیی، بررسی مبانی فلسفه تعلیم و تربیت در آراء افلاطون، فصلنامه فلسفه دین، 1384، شماره 3
کهندل، جواد. مصطفی لو، فاطمه. مصطفی لو، حمید. ارتباط تعلیم و تربیت اسلامی با ساحت زیستی و بدنی سند تحول بنیادین مبتنی بر فرمایشات مقام معظم رهبری، اولین همایش علوم ورزشی نوین، ورزش حرفه ای و ارتقاء تندرستی، گنبدکاووس، بهمن 1394
مهدی زاده، حسین، کاوشی در ریشه قرآنی تربیت و پیامد معنایی آن، فصلنامه علمی ترویجی معرفت، 1381، شماره 59
میرهادی، سیدمهدی، تأملی در تعریف و مفهوم تربیت، فصلنامه تربیت، شماره 79، 1372
هاشمی، سیدحسین، فصلنامه پژوهش های قرآنی، 1388، شماره 59 و 60

منابع الکترونیکی:

موسوی، سیدحسن، فلسفه تعلیم و تربیت از دیدگاه اسلام و دنیای غرب، وبلاگ saecian.blogfa.com

**Identifying and prioritizing the components of Mahdavi education based on
the thoughts of the Supreme Leader**

Seyed Mohammad Ghalamkarian, Ozra Jahanpanah

Abstract

Education is one of the basic and necessary concepts in human life and has a direct role in all aspects of human life, both individual and social aspects. Schools of thought, societies and different political and ideological systems based on different interpretations and understandings of the category of education have assigned different roles and importance to human education in the grand planning for managing society's affairs. Belief in Mahdism and the appearance of the promised savior and reformer of time as the ultimate goal of human life is of special importance in the Shia school. Based on this, the realization of the Mahdavi society is one of the ideals and priorities of the Shia religion, and Mahdavi education is considered as one of the prerequisites and necessities for reaching the Mahdavi society and the foundation for the emergence of the Imam Mahdi . In this article, first through the study the library and documents of Mahdavi education have been conceptualized, and further, by searching the statements of the Supreme Leader, an attempt has been made to analyze the views of His Highness regarding Mahdavi education, the components of Mahdavi education from his point of view have been calculated and through analysis little content was done regarding the prioritization of these components.

Keywords: Education, Mahdavi education, Supreme Leader, Mahdavi community